

ΕΡΩΤΗΣΗ

**ΠΡΟΣ: : Α. Τον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης
Β. Τον κ. Υπουργό Προστασίας του Πολίτη**

ΘΕΜΑ: Ανάγκη ενίσχυσης του πλαισίου για την κράτηση και μετασωφρονιστική μέριμνα ανηλίκων παραβατών σύμφωνα με τις επιταγές της Εθνικής Στρατηγικής για την Πρόληψη της Βίας και την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας Ανηλίκων

Στο σοβαρό ζήτημα της αντιμετώπισης της παραβατικότητας των ανηλίκων επανερχόμαστε, δεδομένης και της παρουσίας από την κυβέρνηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Πρόληψη της Βίας και την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας Ανηλίκων το Μάιο του 2025, η οποία μιλάει για αναμορφωτικά μέτρα, σε πλήρη αντίφαση με την ήδη εφαρμοζόμενη κατασταλτική πολιτική. Παρά τις θετικές προτάσεις για ενίσχυση εναλλακτικών αναμορφωτικών μέτρων, παραμένει ασαφές και θολό εάν και πότε θα εφαρμοστούν ή εάν απλώς χρησιμοποιούνται ως εργαλείο επικοινωνιακής διαχείρισης.

Η απάντηση στην αντιμετώπιση της παραβατικότητας των νέων δεν είναι σε καμία περίπτωση η συστηματική αυστηροποίηση του Ποινικού Κώδικα (άρθρο 127 παρ. 1 Π.Κ.), που πλέον επιτρέπει την επιβολή εγκλεισμού σε ανήλικους για οποιοδήποτε κακούργημα και όχι μόνο για σοβαρές πράξεις βίας κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας.

Εξαιτίας των αυστηρότερων αυτών προβλέψεων, όπως έχει διαπιστωθεί σύμφωνα και με τα επίσημα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής, ο αριθμός των ανήλικων κρατούμενων (15–18 ετών) τριπλασιάστηκε εντός ενός έτους: από 33 τον Ιούνιο του 2024 σε 91 τον Ιούνιο του 2025.

Η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων που εξέτασε το ζήτημα επισημαίνει την υπερφόρτωση του σωφρονιστικού συστήματος και την ακαταλληλότητα των συνθηκών στα Ειδικά Σωφρονιστικά Καταστήματα Νέων και στο Ειδικό Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα

Κασσαβέτειας, ως προς την κράτηση των ανήλικων, ενώ τονίζει πως η τοποθέτηση παιδιών μόλις 12 ετών στο Ίδρυμα Αγωγής για Πλημμεληματικές Παραβάσεις, με ταυτόχρονο συγχρωτισμό με μεγαλύτερους ηλικιακά και σοβαρότερα παραβατικούς ανηλίκους, οδηγεί σε έτι περαιτέρω περιθωριοποίηση και εμπλοκή τους με την εγκληματικότητα.

Στην Εθνική Στρατηγική για την πρόληψη της βίας και της παραβατικότητας των ανηλίκων και στο πλαίσιο για μία Φιλική προς τα Παιδιά Δικαιοσύνη διαπιστώνεται ότι η εφαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου για τα ανήλικα θύματα και τους ανήλικους παραβάτες είναι περιορισμένη και ελλιπής. Διαπιστώνεται, επίσης, η αναγκαιότητα για παροχή γενικής υποστήριξης στα ανήλικα θύματα από κάθε μορφή προσβολή, καθώς και για την κατάλληλη μεταχείριση των παιδιών θυμάτων με ιδιαιτέρες ανάγκες προστασίας. **Μεταξύ άλλων προτείνεται:**

- Για την έγκαιρη παροχή προσαρμοσμένων υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε ανήλικους παραβάτες και στις οικογένειές τους σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, είναι απαραίτητη η άμεση και στενή διασύνδεση των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας με τις Υπηρεσίες της Δικαιοσύνης και η στοχευμένη διυπουργική συνεργασία. Στην ίδια κατεύθυνση, η δημιουργία του μητρώου πραγματογνωμόνων για τη λειτουργία των «Επιστημονικών Ομάδων Εκτίμησης Ανηλίκων Δραστών» (Ν. 4689/2020, ά. 7) κρίνεται εξίσου σημαντική.
- Η ενίσχυση των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων & Κοινωνικής Αρωγής σε ανθρώπινο δυναμικό (τουλάχιστον 1 επιμελητής/τρια ανηλίκων αποκλειστικής απασχόλησης ανά Δικαστήριο Ανηλίκων) και σε υποδομές (μηχανοργάνωση και στέγαση σε χώρους κατάλληλους και φιλικούς προς τα παιδιά), καθώς και η ενίσχυση του Ιδρύματος Αγωγής αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για τον αποτελεσματικό και τον ασφαλή χειρισμό των ανηλίκων που εισάγονται στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

Ωστόσο η υποστελέχωση και η έλλειψη υποδομών της Υ.Ε.Α & Κ.Α. παραμένει ένα καίριο ζήτημα που έχει ήδη απασχολήσει έντονα το Ελληνικό Κοινοβούλιο και στο οποίο δεν έχει δοθεί η δέουσα σημασία. Σε πολλά Πρωτοδικεία δεν λειτουργεί καθόλου Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων, είτε επειδή δεν υφίστανται οργανικές θέσεις, είτε επειδή παραμένουν επί μακρόν κενές. Σε άλλα υπάρχει μόνο ένας/μία επιμελητής/επιμελήτρια, που συχνά καλείται να εξυπηρετήσει και τις ανάγκες όμορων Πρωτοδικείων. Το 2024, ενδεικτικά, έγιναν καταγγελίες για την τραγική υποστελέχωση στον Νομό Αττικής (μόλις 15 υπάλληλοι, συμπεριλαμβανομένου του Διευθυντή και του Προϊστάμενου) και στη Θεσσαλονίκη (εννέα υπάλληλοι,

συμπεριλαμβανομένης της προϊσταμένης), όπου δεκάδες Επιμελητές καλούνται να διαχειριστούν χιλιάδες υποθέσεων. Η εικόνα της πλήρους υποστελέχωσης συμπληρώνεται από τη σχεδόν ανυπαρξία διοικητικού προσωπικού, με συνέπεια να επιφορτίζονται οι ήδη επιβαρυνμένοι και εξαντλημένοι Επιμελητές Ανηλίκων.

Η επίσημα εκπεφρασμένη θέση του Υπουργείου Δικαιοσύνης περιορίζεται στην αναπαραγωγή υπηρεσιακών σημειωμάτων για την πλήρωση κάποιων εκ των κενών θέσεων, ωστόσο παραμένει σκοπίμως ασαφές ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες σε Επιμελητές και κατά πόσον αυτές πρόκειται να καλυφθούν στο άμεσο μέλλον.

Ταυτόχρονα, οι εμπειρογνώμονες διαπιστώνουν ότι η αναλυτική περιγραφή των καθηκόντων και της μεθοδολογίας της εργασίας των επιμελητών ανηλίκων γίνεται στο ΠΔ 49/1979, ενώ η περιγραφή που απαντάται στον Οργανισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης είναι στοιχειώδης και ελλιπής.

Σαν τελευταίο σημείο σχολιασμού παραθέτουμε ότι με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 6288/2024 έχει ορισθεί το πλαίσιο εφαρμογής του αναμορφωτικού μέτρου της παρακολούθησης προγραμμάτων αθλητισμού και συμμετοχής των ανηλίκων ή των νέων σε αθλητικά σωματεία, για την εφαρμογή της οποίας αρμόδιοι είναι οι Επιμελητές Ενηλίκων.

Προκύπτει εκ των ανωτέρω ότι για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή των αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων που έχουν θεσμοθετηθεί με τον Ν. 3189/2003, τροποποιώντας διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, και στοχεύουν στην κοινωνική ένταξη των ανηλίκων παραβατών, είναι αναγκαία, στο πλαίσιο μίας νομοθετικής πρωτοβουλίας, η επανεξέταση του νομοσχεδίου για τις Μονάδες Μέριμνας Νέων (πλήρης δίκτυο δομών για ανήλικους παραβάτες σε επίπεδο Περιφέρειας) που αναρτήθηκε μεν σε δημόσια διαβούλευση το 2019, αλλά έκτοτε δεν προχώρησε η ψήφιση του σε νόμο.

➤ Ομοίως αναγκαία κρίνεται η ενίσχυση του φορέα «ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΝΠΙΔ» και η πλήρης λειτουργία των οκτώ παραρτημάτων που προβλέπονται με την Υπουργική Απόφαση 867/2024 (ΦΕΚ Β 3357/13.06.2024), εκ των οποίων όμως έχουν μέχρι σήμερα εγκαινιαστεί μόνο δύο (Θεσσαλονίκη και Βόλος). Όπως επισημαίνεται, οι οργανωμένες και συστηματικές δράσεις για την επανένταξη των ανήλικων που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους είναι απαραίτητες για την αποκατάστασή τους και για την πρόληψη της υποτροπής. Η Πολιτεία οφείλει να εγγυηθεί την

ουσιαστική στήριξη των ανήλικων που έχουν βιώσει τη στέρηση της ελευθερίας, μέσα από στοχευμένες και βιώσιμες πολιτικές επανένταξης.

Η ενίσχυση του φορέα «ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΝΠΙΔ» και η πλήρης λειτουργία παραρτημάτων σε κρίσιμες αστικές περιοχές, αποτελούν ουσιαστικό βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Πρόκειται για μια παρέμβαση με ξεκάθαρο κοινωνικό πρόσημο, που επιδιώκει την έγκαιρη και επιτόπια στήριξη ανήλικων και νεαρών κρατουμένων και αποφυλακισμένων και για αυτό πρέπει να επιταχυνθεί.

Με επίκεντρο την ανίχνευση αναγκών από το στάδιο της κράτησης, την κάλυψη κρίσιμων κενών κατά την αποφυλάκιση και τη διασύνδεση με την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση, δημιουργούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για μια δεύτερη ευκαιρία. Καθοριστικό ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια διαδραματίζουν οι κατάλληλα εκπαιδευμένοι επαγγελματίες, καθώς και η αξιοποίηση τεκμηριωμένων πρακτικών με βάση διεθνή πρότυπα και ερευνητικά δεδομένα.

- Εξάλλου, στο επίκεντρο των πολιτικών που προτείνονται για τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης στην Εθνική Στρατηγική βρίσκεται το Ειδικό Σωφρονιστικό Αγροτικό Κατάστημα Κασσαβέτειας, το μοναδικό που «φιλοξενεί» ανηλίκους μετά το κλείσιμο του Σ.Κ. της Κορίνθου καθώς μετά από τρία χρόνια, δεν διαθέτει βασικές υποδομές, στερείται επαρκούς και εξειδικευμένου προσωπικού (μόλις 3 κοινωνικοί λειτουργοί, απουσία ψυχολόγου).

Πάνω στο θέμα των συνθηκών κράτησης των ανηλίκων στο εν λόγω κατάστημα κράτησης, από τα αρμόδια υπουργεία δίνονται συνήθως οι αυστηρά τυπικές απαντήσεις που αφορούν στην πρόθεση να αναπτυχθούν δράσεις για:

- τη βελτίωση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, των συνθηκών κράτησης και της μετασωφρονιστικής μέριμνας,
- τη προσθήκη διατάξεων στη σωφρονιστική νομοθεσία για τη χωριστή κράτηση των ανήλικων της ηλικιακής ομάδας -15- έως -18- ετών,
- την επικαιροποίηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας Ειδικών Σ.Κ. Νέων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα,
- τη μετεγκατάσταση των ανήλικων κρατούμενων του Ειδικού Αγροτικού Σ.Κ. Νέων Κασσαβέτειας και των Ειδικών Σ.Κ. Νέων Βόλου και Αυλώνας σε νέες δομές,
- το διαχωρισμό της κράτησης των ανήλικων με βάση το φύλο, το αναπτυξιακό στάδιο και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους (όπως, απεξάρτηση και ψυχιατρική

παρακολούθηση), καθώς και για την αναβάθμιση των υπηρεσιών σωματικής - ψυχικής υγείας, επικοινωνίας, απεξάρτησης, δημιουργικής απασχόλησης, εκπαίδευσης - επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικής ένταξης.

Επίσης έχει αναφερθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες ότι έχουν προγραμματιστεί εργασίες εξωραϊσμού – ανακαίνισης των χώρων του Ε.Α.Σ.Κ. Νέων Κασσαβέτειας, με βάση τις ανάγκες των ανήλικων κρατούμενων (ήτοι, δημιουργία λειτουργικών - ευέλικτων χώρων και νέων χώρων άθλησης και ανακαίνιση υπαρχόντων κ.α.).

Πέραν, όμως, το γενικόλογον απαντήσεων για όλα τα παραπάνω, συστηματικά δεν γνωστοποιείται εκ μέρους των αρμοδίων Υπουργείων κανένα σαφές πλαίσιο υλοποίησης, ούτε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Επομένως, υπάρχουν πολλές εξαγγελίες, χωρίς όμως να φαίνεται να υπάρχει σαφής σχεδιασμός που να ενισχύει την εικόνα για την πρόθεση ανάληψης ουσιαστικής δράσης και όχι μόνο σχεδίων επί χάρτου.

Δηλωτική της ακαταλληλότητας, της έλλειψης σοβαρού σχεδιασμού και της απουσίας οποιασδήποτε πρόβλεψης προς την κατεύθυνση της έμπρακτης υποστήριξης των ανήλικων στην Κασσαβέτεια είναι σχετική υπηρεσιακή απάντηση σχετικά με την απουσία ψυχολόγου ότι «στα Αγροτικά Σ.Κ. δεν προβλέπονται θέσεις ψυχολόγων, δεδομένου ότι οι συνθήκες κράτησης σε αυτά διαφέρουν σημαντικά από τα υπόλοιπα Σ.Κ., ενώ οι κρατούμενοι που μεταγονται στα εν λόγω Σ.Κ. έχουν κριθεί ικανοί (από ιατρό) προς εργασία και βρίσκονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης, εργαζόμενοι στην ύπαιθρο».

Επειδή, η αυστηροποίηση του Π.Κ. (άρθρο 127) κρίνεται αναποτελεσματική, αφού δεν μειώνει την παραβατικότητα αλλά αναπαράγει τον κύκλο του εγκλεισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες,

Επειδή, με τις παρούσες νομοθετικές διατάξεις έχει ενισχυθεί το κατασταλτικό πλαίσιο, με υπερσυγκέντρωση στις ήδη επιβαρυνμένες φυλακές (π.χ. Κασσαβέτεια), αντί για την ενίσχυση πρόληψης και κοινωνικών δομών,

Επειδή, η Πολιτεία οφείλει να δίνει έμφαση σε μη τιμωρητικές παρεμβάσεις προωθώντας τη στήριξη της οικογένειας και την εξατομικευμένη μεταχείριση κάθε παιδιού με παραβατική συμπεριφορά με βάση τα ιδιαίτερα κοινωνικά, οικογενειακά και προσωπικά χαρακτηριστικά του με στόχο την ενσωμάτωση στην κοινωνία,

Επειδή, παρά την ύπαρξη διακηρυγμένων προθέσεων και στρατηγικών, το ισχύον σύστημα ποινικής δικαιοσύνης για ανηλίκους παρουσιάζει έντονη κανονιστική ασυνέχεια, αποσπασματικότητα στην εφαρμογή μέτρων, ανυπαρξία πλήρους και συστηματικά οργανωμένου δικτύου δομών για την εφαρμογή αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων και για την συστηματική υποστήριξη της επανένταξης των ανήλικων με παραβατικές συμπεριφορές στην κοινωνία,

Επειδή, ο ΝΠΙΔ "ΕΠΑΝΟΔΟΣ" που έχει την ευθύνη για την υποστήριξη αποφυλακισμένων, έχει στην πράξη υποβαθμιστεί λειτουργικά και σε μία ευνομούμενη Πολιτεία οι νέοι άνθρωποι που έρχονται αντιμέτωποι με το σωφρονιστικό σύστημα δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «χαμένες περιπτώσεις», αλλά ως συμπολίτες με δικαίωμα στην αποκατάσταση, στην πρόοδο και στη ζωή,

Επειδή, οι συνθήκες κράτησης των ανήλικων στο Ειδικό Αγροτικό Σ.Κ. Νέων Κασσαβέτειας αλλά και των νεαρών ενηλίκων στα Ειδικά Σ.Κ. Νέων Βόλου και Αυλώνας έχουν κριθεί ακατάλληλες από την Επιτροπή εμπειρογνομόνων,

Ερωτώνται οι αρμόδιοι Υπουργοί:

1. Προτίθεται η Κυβέρνηση να προβεί στην επαναφορά του παιδαγωγικού και αναμορφωτικού χαρακτήρα, ιδίως, της δικαιοσύνης ανηλίκων, με σαφή επανακαθορισμό του πλαισίου επιβολής εγκλεισμού μόνο σε βαρύνουσες περιπτώσεις βιαιοπραγίας;
2. Ποια είναι η κατάσταση στελέχωσης των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής ανά δικαστήριο ανηλίκων (προβλεπόμενες θέσεις, κενές θέσεις); Σε ποια δικαστήρια ανηλίκων δεν λειτουργεί καθόλου Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και για ποιον λόγο; Σε ποιες διορθωτικές και ενισχυτικές ενέργειες θα προβείτε, σύμφωνα με το πνεύμα και στους στόχους της Εθνικής Στρατηγικής και τι μέτρα προγραμματίζονται για την ενίσχυσή τους σε προσωπικό και υποδομές;
3. Προτίθεται η Κυβέρνηση να προβεί σε νομοθετικές ρυθμίσεις για την αναλυτική περιγραφή των καθηκόντων και της μεθοδολογίας της εργασίας των επιμελητών ανηλίκων;
4. Σε ποιο στάδιο υλοποίησης βρίσκεται η δημιουργία του μητρώου πραγματογνωμόνων για τη λειτουργία των Επιστημονικών Ομάδων Εκτίμησης Ανηλίκων Δραστών, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν. 4689/2020 και ποιος ο χρονικός ορίζοντας ολοκλήρωσης για την λειτουργία του;

5. Ποιος είναι ο σχεδιασμός για την υλοποίηση του προτεινόμενου θεσμού των Μονάδων Μέριμνας Νέων και ποιο το χρονοδιάγραμμα για την ψήφιση του;
6. Πως αξιολογείτε την διαπίστωση στην Εθνική Στρατηγική της ανάγκης για την ενίσχυση του ΝΠΙΔ "ΕΠΑΝΟΔΟΣ", πού εντοπίζονται στοιχεία αδυναμίας στη λειτουργία του και προς ποιες κατευθύνσεις υπάρχει σχεδιασμός για την ενίσχυσή του; Ειδικότερα, ποιος ο σχεδιασμός και το χρονοδιάγραμμα για την πλήρη λειτουργία των παραρτημάτων που προβλέπονται στην Υπουργική Απόφαση 867/2024 (ΦΕΚ Β 3357/13.06.2024);
7. Ποιος είναι ο σχεδιασμός και ποια τα χρονοδιαγράμματα για την υλοποίηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων, ειδικά ως προς:

- Τη μετεγκατάσταση των ανήλικων κρατούμενων του Ειδικού Αγροτικού Σ.Κ. Νέων Κασσαβέτειας σε νέα δομή,
- Το διαχωρισμό της κράτησης των ανήλικων με βάση το φύλο, το αναπτυξιακό στάδιο και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους (όπως, απεξάρτηση και ψυχιατρική παρακολούθηση), καθώς και για την αναβάθμιση των υπηρεσιών σωματικής - ψυχικής υγείας, επικοινωνίας, απεξάρτησης, δημιουργικής απασχόλησης, εκπαίδευσης - επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικής ένταξης,
- Τη προσθήκη διατάξεων στη σωφρονιστική νομοθεσία για τη χωριστή κράτηση των ανήλικων της ηλικιακής ομάδας -15- έως -18- ετών,
- Την αναβάθμιση υποδομών για τη δημιουργία λειτουργικών και ευέλικτων χώρων και νέων χώρων άθλησης, για την ανακαίνιση των υπαρχόντων, καθώς και για τη δημιουργία κελιών αντί των υφιστάμενων θαλάμων, με βάση τις ανάγκες των ανήλικων κρατούμενων μέχρι την μετεγκατάστασή τους,
- Την ψυχολογική στήριξη και βοήθεια από ειδικό προσωπικό ψυχικής υγείας, όταν η εν λόγω ειδικότητα δεν προβλέπεται στο οργανόγραμμα των αγροτικών καταστημάτων κράτησης,
- Τη μετεγκατάσταση των κρατούμενων των Ειδικών Σ.Κ. Νέων Βόλου και Αυλώνας σε νέες δομές,
- Την επικαιροποίηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας Ειδικών Σ.Κ. Νέων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα;

Οι ερωτώντες Βουλευτές

**Παναγιού (Γιώτα) Πούλου
Βουλευτής Βοιωτίας**

**Αλέξανδρος Αυλωνίτης
Βουλευτής Κερκύρας**

**Κυριακή Μάλαμα
Βουλευτής Χαλκιδικής**

**Θεοδώρα Τζάκρη
Βουλευτής Πέλλας**

**Δρ. Μιχαήλ Χουρδάκης
Βουλευτής Α' Θεσσαλονίκης**

**Ραλλία Χρηστίδου
Βουλευτής Β3 Τομέα Αττικής**